

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
Hadtudományi Doktori Iskola

Szerzői ismertető

Rózsa Tibor ezredes:

**Az információs műveletek vizsgálata, különös tekintettel a
befolyásolási képességek alkalmazásának lehetőségeire a Magyar
Honvédség feladatrendszerében**

című doktori (PhD) értekezéséhez

Témavezető:

Prof. dr. Padányi József
mk. dandártábornok

Budapest, 2016.

A tudományos probléma megfogalmazása

A XX. század második felében bekövetkezett információs technológiai robbanás nagy ívű változásokat vetített előre. Az ipari társadalmak információs társadalmakká alakulásának kibontakozása és hatásmechanizmusa egyre szélesebb körben foglalkoztatta a társadalomkutatókat és a hadtudomány művelőit egyaránt. A rendkívüli gyorsasággal kibontakozó technológiai fejlődés forradalmi változásokat idézett elő az információgyűjtés, előállítás, feldolgozás és terjesztés módjaiban.

Az információs technológia fejlődését jól szemlélteti az infokommunikációs rendszerek adatátviteli paramétereinek megsokszorozódása az elmúlt tíz évben. Ez az óriási mennyiségű digitális információfolyam az egyre több eszközt magába foglaló és fokozatosan kiterjedő hálózatokon áramlik, amelyeket az internet köt össze. A szélessávú, vezeték nélküli technológiák megteremtették a lehetőséget szinte bármilyen eszköz kapcsolódására az internethez, sőt maguknak az eszközöknek az egymáshoz kapcsolására, amely által megszületett a „dolgok internete”. A dolgok internete (*Internet of Things-IoT*) eszközök és emberek óriási hálózata, amelyen belül a kapcsolat emberek-emberek, emberek-dolgok és dolgok-dolgok között van.

Az információs technológiai robbanás nem hagyta érintetlenül a fegyveres konfliktusok elméletét és gyakorlatát sem. Az 1990-es években végzett hadtudományi kutatások elsősorban az információs technológia révén biztosított újfajta megoldások katonai alkalmazására koncentráltak. A technológiai fejlődésnek köszönhetően egyre kiterjedtebb információs környezet azonban megváltoztatta a hadviselés jellegét. Az információs rendszerek behálózzák a földet, amelyek a vezeték nélküli technológiák révén folyamatos összeköttetést és valós idejű információáramlást biztosítanak. Az információ stratégiai erőforrássá válása és a széleskörű hozzáférés lehetősége hadszíntérré változtatta az információs környezetet, ahol a legfőbb cél az információ megszerzésén, illetve felhasználásán keresztül az ellenfél percepciói, döntései, valamint a viselkedésének befolyásolása.

A műveletek egyre nagyobb részét képezik az információs jellegű tevékenységek. A klasszikus tüzérségi és manőverekre épülő kinetikus hadviselési módszerek nemcsak kiegészülnek, hanem sok esetben kiváltásra kerülnek nem kinetikus eszközökkel, illetve eljárásokkal. A három műveleti alaptényezőnek számító haderő, tér és idő ma is érvényes, az

összetett és többretegű tényezőkből álló műveleti színtér szoros összefüggésben van a civil környezettel, illetve az egészet áthatja az egyre kiterjedtebbé váló információs környezet.

A modern kor háborúi már nem korlátozódnak egy földrajzi helyszínre, hanem a folyamatos és valós idejű média közvetítések hatására egyre inkább jelen vannak az információs környezetben. A média befolyásoló erejét mutatja, hogy a harc elsősorban nem egy terület megszerzéséért vagy megtartásáért, hanem a közvélemény megnyeréséért folyik. A háború kimenetele egyre gyakrabban nem a harcmezőn dől el, hanem a nemzetközi közvélemény megítélése határozza meg a győzteseket és veszteseket.

Napjainkban mindez kiegészül, és sok esetben áttevődik a közösségi médiumok dimenziójára, ahol a vezeték nélküli hálózatok térnyerésével egyre jobban állandósul a folyamatos összekapcsoltság állapota. A hagyományos médiumokkal szemben ez nemcsak nagy tömegek számára tesz elérhetővé nagy mennyiségű információt, hanem lehetővé teszi a vélemények közzétételét is. Ebből adódóan a passzív szemlélők a konfliktusok közvetlen formálóiává válhatnak, amely nyomán a fegyveres küzdelem fizikai határai az információs térben határtalanná válnak. Véleményem szerint ez is a kognitív hatásgyakorlás szerepének felértékelődését, a háború tudati dimenziójának egyre hangsúlyosabbá válását támasztja alá, amelynek lényege a stratégiai döntések befolyásolása a minél nagyobb támogatottság megszerzésén keresztül.

Az információs tevékenységek elengedhetetlen és egyre fontosabb részét képezik a modern haderők alkalmazásának, ezért szükséges a vonatkozó stratégiai koncepciók, doktrínák és oktatási-képzési programok kidolgozása. Véleményem szerint ezek aktuálisabbá teszik a modern fegyveres konfliktusok információs dimenziójának és belső kapcsolatrendszerének elemzését, értékelését és a képességfejlesztésre vonatkozó ajánlások megfogalmazását.

Tudományos kutatómunkámmal elő kívántam segíteni az információs műveletek, hatékonyságának növelését a Magyar Honvédség műveleteiben, különös tekintettel a befolyásolási tevékenységek végrehajtására.

A kutatás célkitűzései

A kutatás során az alábbi fő célokat határoztam meg:

- Értelmezni az egyre kiterjedtebbé váló információs környezet működési mechanizmusát és vizsgálni az információs műveletek fejlődési irányvonalát az elmúlt évtizedek válságkezelő műveleteiben.
- Vizsgálni a befolyásolási tevékenységek szerepét a műveleti célkitűzések megvalósításában az elmúlt évtizedek műveleti tapasztalatai alapján.
- Értékelni a műveleti környezet változásának hatásait az információs műveletek keretében végzett tudati befolyásolás vonatkozásában.
- Javaslatot tenni egy a Hadtudományban és a gyakorlati alkalmazás során jól használható fogalmi meghatározásra.
- Feltárni az információs műveletek egyes területeinek belső kapcsolatrendszerét, azok összefüggéseit és új rendszerbe foglalni azokat.
- Meghatározni az információs műveletek kulturális háttérének összefüggéseit és hatásmechanizmusát.

A kutatás hipotézisei

- Az értekezés első hipotézise, hogy a kezdeti technikai irányultságú információs műveleti koncepció fejlődése során, napjainkra egyensúlyba került az információs műveletek technikai és befolyásolási oldala, ezzel összefüggésben a műveleti célkitűzések megvalósításában nagymértékben megnőtt a befolyásolási tevékenységek szerepe, ezért felértékelődött az információs környezet tudati dimenziója.
- A második hipotézis, hogy napjaink katonai műveletei az egyre kiterjedtebbé váló információs térben zajlanak, amely szorosan kapcsolódik a civil környezethez, ezért a műveleti célok elérése szükségessé teszi a tudati dimenzió befolyásolását közvetlenül az információ tartalmán keresztül is.
- A kutatás harmadik hipotézise szerint az egyre komplexebbé váló műveleti környezetben az információs műveletek keretében megvalósított befolyásolási

tevékenységekhez információs fölényre épülő tudás fölényre van szükség, ezért javasolt a hazai fogalomrendszer megújítása.

- A negyedik hipotézis, hogy a megváltozott információs környezetben a hatékony befolyásolási tevékenységek végrehajtásához elengedhetetlen a kognitív dimenzióra ható információs képességek magas fokú koordinációja, valamint az elvárt hatások érdekében szükségszerű az információs műveletek kulturális háttérének megértése és alkalmazása.

Kutatási módszerek

Vizgáltam a releváns hazai és nemzetközi – angol nyelvű – szakirodalmat, feltártam a tudományterület hazai elméleti és gyakorlati eredményeit, illetve értékeltém a műveleti területen szerzett tapasztalatokat.

Elemeztem és rendszereztem az információs műveletek, illetve a kapcsolódó katonai képességek témakörében megjelent monográfiákat, értekezéseket, valamint a releváns doktrínákat, tanulmányokat, kézikönyveket és eljárási szabályokat.

A dokumentumok feldolgozásán túlmenően interjúkat készítettem a témában jártas szakemberekkel, valamint felhasználtam saját szakmai és missziós tapasztalataimat is.

Hazai és nemzetközi gyakorlatokon vettem részt, amelyek során elemeztem az információs műveletek elméletének és gyakorlati megvalósításának viszonyrendszerét és feldogoztam az ezzel kapcsolatos tapasztalatokat.

A kutatás következtetési

A hadviselés fejlődéstörténete során az ember-ember elleni viadalát felváltotta a fegyverek-fegyverek elleni harca, ma pedig az emberi akaratok összecsapása az információs hadszíntéren zajlik. Az információs műveletek elmélete információs hadviselés néven vált ismertté az 1990-es évek közepén és elsősorban technikai vonatkozásai miatt vezetési hadviselésnek is nevezték. Fő célkitűzései az információs fölény megszerzésére és az ebből fakadó vezetési és hadműveleti fölény megteremtésére irányultak. Ez összhangban van a katonai gondolkodásban a hidegháború után bekövetkezett változásoknak, melyek során

előtérbe kerültek az érdekérvényesítés indirekt formái. Az információs fölényre való törekvés analógiájában hasonló a korábbi szimmetrikus, lineáris konfliktusokból származó elméletekhez, melyek az ellenség létszámban és tűzerőben, majd pedig manőverezésben való túlszárnyalására irányultak. A technológiai fejlesztésekből adódóan kézenfekvőnek tűnt az információ megszerzésére, feldolgozására és a döntéshozatali folyamatban való gyorsabb beintegrálására való képesség fejlesztése.

A szakirodalmi kutatások alapján megállapítható, hogy az információs műveletek tézisei megalkotásának kezdetén a technikai, technológiai megközelítés dominált. A fegyveres konfliktusok problémakörének megoldására technológiai megoldásokat kerestek, ugyanakkor a háború továbbra is emberi akaratok versengése és nem pedig gépeké, amelyben a végső cél a tudati dimenzió hatékony befolyásolása. A hadviselésben továbbra is az emberi dimenzió meghatározó.

A clausewitzi tétel, mely szerint *a háború az erőszak alkalmazása, hogy ellenségünket saját akaratunk teljesítésére kényszerítsük* az információs és digitális korban is helytálló. Viszont napjaink fegyveres konfliktusaiban a fizikai hadszínterek szorosan kapcsolódnak az információs környezethez, amelyet az egyre kiterjedtebb és állandó összekapcsoltságot biztosító kiber tér jellemez. Ebből adódóan ma már egyértelmű követelményként jelentkezik a katonai hatások kiterjesztése az információs környezetre, illetve az onnan érkező hatások ellensúlyozása. A fizikai hadszíntereken elérni kívánt tűzcsapásokra és manőverekre épülő katonai hatások ma már szorosan összefüggnek az információs környezetben és az annak részét képező kiber térben generált információs hatásokkal.

A modern fegyveres konfliktusokban **a fizikai színtereken végrehajtott tűzcsapások is egyre inkább a tudati dimenzióban elérendő hatások érdekében történnek.** Ezen túlmenően a célkezelés során növekszik a nem kinetikus hatások mérlegelése, ezért a manőverek és tűzcsapásokhoz hasonlóan, az információs képességek és tevékenységek összehangolása is elengedhetetlen. Napjaink fegyveres konfliktusai a teljes információs dimenziót lefedik. A kívánt hatások érdekében különösen fontos az előzőekben elemzett információs környezet fizikai, információs és kognitív dimenzióját befolyásoló tényezők meghatározása, melynek célja az egyének vagy csoportok cselekedeteinek és percepcióinak hatékony befolyásolása.

Az információs műveletek tartalmát az információs jellegű képességek adják. Az információs tér haderőnemtől függetlenül megteremti az összeköttetést a fizikai és tudati dimenziók között. Bár minden katonai tevékenységnek önmagában is van információs hatása,

ebből egyenesen nem következik, hogy abban a formában megegyezik az információs műveletekkel. Az információs műveletek fő célja a szemben álló fél észlelésének számunkra kedvező módon történő befolyásolása. Az évezredek óta létező megtévesztés és álcázás az ellenség tudatában a valóságtól eltérő képet alakít ki, a katonai erődemonstráció és megfélemlítés pszichikai hatást vált ki, melyek célja, hogy az ellenség saját tevékenységére vonatkozóan számunkra előnyös döntést hozzon. Ezek a módszerek ma is relevánsak, viszont a modern információs rendszerek új lehetőségek nyújtanak, egyben új kihívásokat is hordoznak magukban.

Az emberi viselkedés és érzékelés befolyásolása eléréséhez olyan katonai képességekre van szükség, amelyek az információs környezetben fejtik ki hatásukat. Az elmúlt évtizedek műveleti tapasztalatai alapján az együttműködés kialakítása, a kapcsolattartás, a folyamatos kommunikáció és az érintett felek meggyőzése elengedhetetlen követelményként jelentkeztek. Ezek a civil-katonai együttműködés, katonai tömegtájékoztatás, lélektani műveletek és a kulcsvezetőkkel való kapcsolattartás képességeiben jelentek meg.

Az információs műveletek technikai oldalán a különböző rádió távirányítású robbanóeszközök elterjedése nyomán az elektronikai hadviselés újjászületését, az információs környezet kibertérrel való kibővülése és digitalizálódása pedig a kiber műveletek előretörését eredményezte. Az előzőekben vizsgált doktrínák fejlődése során ez a tendencia kétségtelenül nyomon követhető, különösen a befolyásolási tevékenységek előtérbe kerülése.

Az elmúlt évtized válságkezelő konfliktusai bebizonyították, hogy az információs-technológiai fölény kizárólag szimmetrikus konfliktusokban, egymással összevethető felek esetén érvényesíthető. Az iraki és afganisztáni katonai műveletek tapasztalatai rámutattak, hogy az információs műveletek tudati dimenziója felértékelődött. A „szívekért és lelkekért” zajló küzdelem során előtérbe kerültek a befolyásolási tevékenységek.

A hagyományos fizikai csapások továbbra is a legnagyobb figyelmet kapó és leginkább kényszerítő erejű katonai eszközök, de ezekkel nem lehet megnyerni a szívet és lelket. Az információs kor katonai műveleteiben a siker előfeltétele a befolyásolási műveletek végrehajtása, amelyekre a fegyveres konfliktus előtt és után is igény van. Véleményem szerint hiteles visszatartó erőt képviselő, hagyományos katonai képességekkel és modern eszközökkel rendelkező ütőképes haderőre az információs korban is szükség van. Az elemzésekből az a következtetés is egyértelműen megállapítható, hogy mind a modern

társadalom, mind pedig a modern haderő legfontosabb „használati” eszköze és egyben célpontja az információ.

Az információval kapcsolatos különböző hadelméleti koncepciók közül a folyamatos fejlődés során az információs műveletek tézisei teljesedtek ki összefüggő elméleti és gyakorlati rendszerré. Az elmúlt évtizedek folyamán bekövetkezett exponenciális információs technológiai felemelkedés nyomán jelentősen megváltozott az előzőekben bemutatott információs környezet. A folyamatos összekapcsoltság és a lerövidült hírciklusok meghatározó jelentőséggel bírnak az egyének, illetve csoportok percepcióra és viselkedésére, ezáltal pedig a fegyveres konfliktusok megítélésére is. A műveletek tapasztalatai és az információs környezetben bekövetkezett változások rávilágítottak, hogy a technika és technológia elősegíti az információ megszerzését, feldolgozását és továbbítását, de az emberek tudatának befolyásolása annak tartalmán keresztül történik. Ez alapján megállapítható, hogy **az információs műveletek képességei között a határvonal a befolyásolási és a technikai oldal között húzódik.**

Bár jelenleg az információs műveletek értelmezése és megítélése országonként, de még haderőnemenként is eltéréseket mutat, ezek a folyamatok véleményem szerint az információs műveletek jobb megértéséhez vezetnek. Egyrésztől eltűnően van a különbség az információs műveletek képességek között – alapvető, támogató és kapcsolódó – másrésztől egyensúlyba kerül a technikai és a befolyásolási dimenzió. Doktrinális szinten egyelőre ez még csak az Egyesült Államok haderejének vonatkozó dokumentumaiban érhető tetten, de megítélésem szerint a változások egyértelműen ebbe az irányba mutatnak. Az információs képességek egyenrangú megjelenése megkönnyíti a magasabb szintű integrációt a koordinált műveleti hatások, végső soron pedig a stratégiai célok megvalósítása érdekében.

Következésképpen megállapítható, hogy az alapkonceptió, amely a vezetési hadviselésre épült és szűken a fegyveres konfliktusok aktív harci szakaszára volt értelmezhető mára jelentősen kibővült. Célkitűzése az ellenség döntéshozatalának a befolyásolása a technológiai információfölényen alapult, ami a hadviselés humán környezetének előtérbe kerülésével mára a teljes tudati dimenzióban történő hatásgyakorlásra teljesedett ki. Ennek megfelelően az információs műveletek középpontjába nem az ellenség akaratának megtörése, hanem a civil lakosság megnyerése került.

A koncepció fejlődésével összhangban változtak az információs műveletek fogalomrendszerébe tartozó képességek és megerősödött az információs műveletek integráló funkciója. Ma már lényegében minden információs tevékenység ide tartozik, ami

véleményem szerint tükrözi az információs környezet egyre növekvő jelentőségét a katonai műveletek során.

A komplex műveleti környezetet teljes mértékben áthatja az információs környezet, amely a fizikai hadszínterekkel ellentétben nem sajátítható ki teljes mértékben. A hosszú távú hatások elérése szempontjából véleményem szerint elengedhetetlen az észlelés, gondolkodás, döntéshozatal közvetlen befolyásolása a tudati dimenzióban.

A közelmúlt NATO területen kívüli műveletei (Irak, Balkán, Afganisztán) bebizonyították, hogy komplex válsághelyzetekben a győzelemhez nem elég a katonai értelemben vett harc megvívása, hiszen a kitűzött célok elérése túlmutat a katonai megoldásokon. A műveleti tér átfedésbe került a civil környezettel, hiszen a műveletek az emberek között zajlanak, valamint a konfliktusok kimenetele nagymértékben függ a közvélemény támogatásától. A válsághelyzetek kezelése során hagyományos értelemben vett győzelemtől aligha beszélhetünk, sokkal inkább olyan feltételrendszert kell megfogalmazni, amelyek közös katonai és civil erőfeszítések nyomán állnak elő.

A modern háborúk a civil környezetben zajlanak, ahol a katonai és civil tevékenységek egymással párhuzamosan folynak. Ebből következően a katonai erőknek a civil környezet támogatását biztosító, illetve a lakosság igényeit kielégítő képességekkel is rendelkezniük kell, amelyek célja, egyrészt a mozgásszabadság fenntartása civil környezetben, másrészt a lakosság támogatásának megnyerése. A megfelelő információ és helyzetismeret elengedhetetlen a modern háborúkban is, ugyanakkor a helyzet megértése, a konfliktusok kulturális hátterének megismerése és az ok-okozati összefüggések feltárása egyre fontosabb a műveletek sikere szempontjából.

Napjainkban tehát, az információs társadalom nyújtotta újszerű lehetőségek nyomán, az elmék küzdelmének modern változatával állunk szemben, ahol mind a háború, mind pedig a háborún belüli határok gyakran elmosódnak. A fegyveres konfliktusok tehát nem felelnek meg a háború nemzetközi jogi kategóriájának, tartalmukban mégis minden jegyét magukban foglalják. A háborún belüli határok elmosódása pedig az állam, a harcoló felek és civilek közötti választóvonal gyakori megszűnését jelenti, amelyből következően a fizikai hadszíntér egyre inkább kiterjed a kognitív dimenzióra.

Ugyanakkor az információs környezeten belüli határok elmosódásának is szemtanúi vagyunk, hiszen a megszerzett információ azonnali továbbítása ma már elvileg mindenki számára rendelkezésre áll. Ez a tendencia nyomon követhető az információs műveletek

koncepciójának fejlődése során, ahol a fentieknek megfelelően, előtérbe kerültek a civil környezet, valamint a kognitív dimenzió befolyásolását elősegítő információs tevékenységek.

A műveleti környezet és a feladatok komplexitásának növekedésével az információs műveletek integrált tervezése és végrehajtása, valamint a befolyásolás hatékonyságának növelése szükségszerűvé teszi az információs és civil környezetben generált hatások összehangolását. A fentiekből következően az információs műveletek befolyásolási oldalán egyfajta természetes integrációs folyamat megy végbe napjainkban, amelyben a lélektani műveletek, tömegtájékoztatás és civil-katonai együttműködés kulcsszerepet játszik.

A lélektani műveletek egyértelműen önálló katonai képesség, de a doktrínák vizsgálata során megállapítható, hogy egyre fontosabb részeleme az információs műveleteknek. Álláspontom szerint ennek ellenére, mégis igen sok esetben az információs műveletekkel mellérendelő viszonyban említik, ami pont ellentétes annak lényegével: összehangolt, integrált, szinergiában alkalmazott információs képességek és tevékenységek egy közös műveleti célkitűzés érdekében. Fontos szerepe van a katonai erőről kialakított megítélésben, ezért a katonai tevékenységek lélektani hatása jelentősen hozzájárul a műveleti területen történő elfogadottsághoz. Nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a nem kinetikus lélektani műveletek befolyásolhatják a kinetikus műveletek célkitűzéseit, és ez fordítva is igaz.

A tömegtájékoztatáshoz hasonlóan a lélektani műveletek vonatkozásában is követelmény az igazmondás kritériuma, viszont nem kötelező mindent egyszerre elmondani. A valós információkon alapuló körülmények kibontása fokozatosan is történhet. Viszont a nem valós, illetve szándékosan megmásított információkon nyugvó, úgynevezett „fekete PSYOPS”, ma már sem a NATO, sem az Egyesült Államok doktrínáival nem egyeztethető össze. Korábban az Egyesült Államok szárazföldi hadserege bizonyos körülmények között ezt lehetővé tette, de ma már kizárólag a különleges erők műveletei során, akkor is külön engedéllyel és különleges helyzetben képzelhető el. Álláspontom szerint a lélektani műveletek általános szabálya, amely szerint hazai célközönség irányába nem alkalmazzuk a mai folyamatos összekapcsoltság állapotában lényegében betarthatatlan. Ebből következően az előzőekben leírtak még nagyobb hangsúllyal bírnak.

A média ügyek ezzel szemben tényszerűen és az igazság minden szeletét kibontva tájékoztatja a széles tömegeket a tájékozottságon alapuló döntések meghozatala érdekében. A körülményeket viszont gyakran torzítja az üzenetek küzdelme az információs tér dominanciájáért, hiszen a siker fontos kritériuma a figyelem középpontjába kerülés és ennek a fenntartása.

A kereskedelmi médiumok prioritásait elsősorban a halottak, sebesültek száma, illetve a keletkezett károk nagysága jelentik. Pozitív híreket ritkán láthatunk és akkor is csak röviden, amit a különböző radikális csoportok jól megértettek és fel is használnak. Az is megfigyelhető, hogy a figyelem megszerzése könnyebb, mint a fenntartása ezért a csoportok figyelme hamar eltűnik, és másik üzenet veszi át a korábbi helyét. A média szerepe és hozzáállása ebből következően a fegyveres konfliktusok vonatkozásában is meghatározó, ugyanis a téma felvezetésétől függően meghatározza a csoportok pozitív vagy negatív viszonyulását.

Az elmúlt évek gyakorlati tapasztalatai rámutattak, hogy a civil-katonai együttműködés kinőtte kereteit és ez mára megjelent a doktrínafejlesztésben is. Az úgynevezett civil-katonai „interakciók” minden tevékenységet – kommunikációt, egyeztetést, koordinációt – magukban foglalnak a különböző szinteken. Véleményem szerint ez a fejlődési irány az átfogó megközelítés szempontjából rendkívül fontos. Annak ellenére, hogy a koncepciónak nincs minden szervezet által egységesen elfogadott definíciója, széleskörű egyetértés van abban, hogy lényege és célja a nemzetközi válságkezelő missziók politikai, katonai, fejlesztési és humanitárius dimenzióinak integrációja minden szinten.

A CIMIC képesség olyan eszköz a parancsnok kezében, amely a kívánt végállapot elérése érdekében összeköttetést biztosít a haderő és a civil szektor között. A katonai műveletekben megjeleníti a civil szempontokat és szakértelmet az átfogó megközelítéshez való hozzájárulás vonatkozásában. Integráns része a műveletek tervezésének és végrehajtásának és elősegíti a civil-katonai interakciók teljes spektrumát. Minden érintett civil szereplővel kapcsolatot tart, különös tekintettel a civil lakosságra. A CIMIC lehetővé teszi, hogy a katonai műveletek illeszkedjenek az átfogó válságkezelés teljes keretrendszeréhez a közösen elfogadott végállapot megteremtése érdekében.

Az információs műveletek technikai képességei között, a befolyásolási oldalhoz hasonlóan, egyfajta természetes integrációs folyamat zajlik, amelyre egyértelműen az elektromágneses spektrumban működő eszközök technológiai fejlődése van hatással. Ennek célja a folyamatos információáramlás és információ megosztás érdekében egyre kiterjedtebb, illetve az állandó összekapcsoltságot biztosító hálózatok létrehozása. Ebből adódóan ezen a területen az információs műveletek funkciója hatásgyakorlás az információáramlásra, ami megakadályozást, zavarást, illetve az információ tartalmának módosítását jelenti.

Az információs műveletek kulcsfontosságú eleme az elektronikai hadviselés, ami az elektromágneses spektrumban végzett hatásalapú tevékenységek és rendszabályok

alkalmazásával a modern hadviselésben a siker kulcselemévé vált. Ezt támasztja alá az elektromágneses spektrum, mint hadszíntér jelentőségének megnövekedése, hiszen a modern haderők egyre fokozottabban kapcsolódnak a globális információs és kommunikációs rendszerekhez, amelyben a különböző szolgáltatások kiesése akár meg is béníthatja a katonai tevékenységeket. Jellemző, hogy az információ iránti igény növekedésével és a vezeték nélküli technológiák terjedésével, versenyfutás van kibontakozóban a harcmezőkön a sávszélességért. Ez is jól példázza az elektromágneses környezet mindent átfogó jellegét, amelyet újabban az egyre kiterjedtebbé váló kibertérrel való konvergencia jellemez.

Az információs-technológiai fejlődés töretlenül ível felfelé és az állandósuló összekapcsoltság, a dolgok internete nyomán nemcsak a civil felhasználás, hanem a hadviselés tekintetében is egyre inkább az adatok és információk folyamatos rendelkezésre állására támaszkodunk. Az elektromágneses teret lefedő vezeték nélküli technológiák fokozódó elterjedése nyomán az elektronikai hadviselés és a kibertér műveletek váltak meghatározó képességgé. Álláspontom szerint a jövőben ez a két műveleti tevékenység, illetve az egyre nagyobb metszetükben kialakuló kiber elektromágneses tevékenységek lesznek a meghatározók.

Ugyanakkor az információs műveletek technikai és befolyásolási oldalán megtervezett hatásoknak és végrehajtott akcióknak a komplementaritás elvére kell épülniük. Álláspontom szerint az információs műveletek két oldalra bontása nem az elkülönülést emeli ki, hanem az információs műveletek jobb megértését, illetve a különböző információs képességek hatékonyabb koordinációját segíti elő.

A technológiai fejlődés, különösen a vezeték nélküli hálózatok, új kontextusba helyezték az információs környezet információs dimenziójának befolyásolásának jelentőségét. Álláspontom szerint a fizikai hadszínterek feletti kontroll ma már elképzelhetetlen az információs környezetben, így az annak részét képező kibertérben történő mozgásszabadság fenntartása nélkül. Másképpen fogalmazva az adaptív információs fölény, illetve a saját információs rendszerek védelme és az integrált kiber képességek hatékony alkalmazása a modern fegyveres konfliktusoknak elengedhetetlen összetevői.

Napjaink fegyveres konfliktusaiban a fizikai hadszínterek szorosan kapcsolódnak az információs környezethez, amelyet az egyre kiterjedtebb és állandó összekapcsoltságot biztosító kibertér jellemez. Ebből adódóan ma már egyértelmű követelményként jelentkezik a katonai hatások kiterjesztése az információs környezetre, illetve az onnan érkező hatások ellensúlyozása. A NATO szövetségi rendszeréhez való csatlakozásunk egy új hadikultúra

elsajátítását is jelenti, amely a műveletek hatásalapú megközelítésére épül és ennek egyik fontos eleme az információs műveletek koncepciója.

Véleményem szerint a Magyar Honvédségben meg kell újítani, az elsődlegesen a harctevékenységek végrehajtásának módjaira összpontosító katonai gondolkodást, és a katonai műveletek elérendő végállapotára és az ahhoz vezető hatásokra kell koncentrálni. Ez elsősorban a tudati és információs dimenzió vonatkozásában követendő, hiszen a hatások generálása itt történik. Ezen túlmenően a célkezelés során növekszik a nem kinetikus hatások mérlegelése, ezért nem csak a manőverek és tűzcsapások, hanem az információs műveletek összehangolása is elengedhetetlen. Ez pedig felveti, hogy az összhaderőnemi műveletek hagyományos – szárazföldi, légi, vízi – színterein túl, számításba kell venni az információs környezetet és annak részét képező kibernetet.

Új tudományos eredmények

1. Igazoltam, hogy az információs műveletek fejlődéstörténete során egyensúlyba került az információs tevékenységek technikai és befolyásolási oldala, valamint a műveleti célkitűzések megvalósításában felértékelődött a befolyásolási tevékenységek szerepe, amely eredményesebbé teszi az információs műveletek alkalmazását és a műveletek végállapotának elérését.
2. Bizonyítottam, hogy a folyamatos összekapcsoltság, valamint a hadviselés humán környezetének előtérbe kerülésével a tudati dimenzió befolyásolása közvetlenül az információ tartalmán keresztül is szükséges, amely hatékonyabbá teszi az információs műveletek megtervezését és végrehajtását.
3. Kutatásaimra alapozva javaslatot tettem az információs környezet és az információs műveletek új definícióira, amely megkönnyíti az információs műveletek hadtudományi értelmezését és a katonai műveletekben történő eredményes alkalmazását.
4. Rendszereztem az információs műveletek keretében végzett befolyásolási tevékenységeket és összefoglaltam az információs műveletek kulturális hátterének összefüggéseit, amely magasabb fokú műveleti hatékonyságot eredményez az információs térben és a műveleti terület civil környezetében.

Ajánlások

Az értekezés megírása során végzett kutatómunka megerősítette, hogy a modern fegyveres konfliktusok elengedhetetlen részelemévé vált az információs műveletek. Az információs és civil környezetből érkező, illetve oda irányuló hatások komplex kezelésére a Magyar Honvédségnek mind országvédelmi, mind pedig NATO és EU szövetségi kötelékben végrehajtott műveletei során képesnek kell lennie.

A megváltozott műveleti környezetben lényeges szempont, hogy az információs képességek már egy minősített helyzetet el nem érő küszöbszint alatti válsághelyzet esetén is hatékonyan alkalmazhatók. Ezen túlmenően az információs műveletek a konfliktusok teljes spektrumában, a válságot megelőző nyílt cselekményektől, egészen a béke helyreállításáig hozzájárulnak a műveleti célok eléréséhez.

Az információs képességek hatékony fejlesztése megköveteli az elméleti alapok átfogó értékelését, amelyet az általam feltárt összefüggések elősegíthetnek. Az elvégzett értékelés ráirányítja a figyelmet az információs környezetben végbemenő változásokra és ezek hatásaira napjaink fegyveres konfliktusaiban, valamint az információs műveletek vonatkozásában.

Az értekezés eredményeinek felhasználása hozzájárul a Magyar Honvédség információs műveleti képességeinek alkalmazásához ország védelmi és szövetségi műveletekben, illetve fokozza az egyes információs képességek közötti együttműködés hatékonyságát. Véleményem szerint az információs környezet átalakulásának elemzése során levont következtetések elősegítik a stratégiai keretek teljes körű kialakítását.

Megítélésem szerint a Magyar Honvédségnek törekednie kell az információs környezet irányából és a részét képező kibertérből érkező kihívások hatékony és proaktív kezelésére. A befolyásolási tevékenységek integráns részét képezik napjaink műveleteinek, ezért az információs műveleti koncepció megújítására és a különböző vezetési szinteken történő megfelelő képviselőre van szükség. Az egyes részelemek képességfejlesztése során javasolt figyelembe venni az információs műveletek szempontrendszerét és működési mechanizmusát.

Az információs műveletek hazai és nemzetközi műveletekben történő hatékony végrehajtásának feltétele a koherens koncepció és doktrinális háttér, az információs

képességek fejlesztése és integrált alkalmazása, illetve a megfelelő kiképzés és felkészítés. A lélektani műveleti, civil-katonai együttműködési képesség jelenlegi állapota jó alapot biztosít ehhez. A tömegtájékoztatás elveit és gyakorlatát ki kell alakítani és megfelelően integrálni az információs műveleti koncepcióba. Az elektronikai hadviselés és kiber műveleti képesség fejlesztése során javasolt figyelembe venni az elektromágneses spektrum és kibertér konvergenciáját, a vezeték nélküli hálózatok egyre növekvő térnyerését.

Az értekezés megállapításai stratégiai, illetve műveleti szinten felhasználhatók az információs műveletek koncepciójának továbbfejlesztése, valamint a doktrínák felülvizsgálata és összehangolása során. Az elemzés minden vezetési szinten hozzájárul a műveleti vezetési rendszer működtetéséhez, a műveleti tervek kidolgozásához, valamint az információs képességek integrált alkalmazásának megtervezéséhez és végrehajtáshoz.

A kutatás eredményei hasznosíthatók a parancsnokok és törzsek felkészítése, a hazai és nemzetközi gyakorlatok, valamint a missziós felkészítések során. Véleményem szerint elsődlegesen a parancsnoki és törzstiszti állomány ismeretszintjének növelése szükséges. Fontosnak tartom az oktatás, képzés, különösen a tisztképzés rendszerében az információs műveleti koncepció modern szemléletű oktatását. Az elemzések során levont következtetések beilleszthetők a képzési tematikákba, illetve oktatási segédletekbe.

Figyelembe véve Magyarország NATO szövetségi tagságát és napjaink biztonsági kihívásait, a témával kapcsolatosan további kutatásra javasolt az információs műveletek funkciója a modern haderők elrettentő képességéhez való hozzájárulás vonatkozásában.

Publikációs jegyzék

Rózsa Tibor: Információs műveletek a Magyar Honvédség missziós feladataiban, Hadtudomány XXI. évf. 1-2. szám (2011. május) pp. 42-48.

Rózsa Tibor: NATO kapcsolatok és feladatok Szarajevóban, Hadtudományi Szemle 6. évf. 1. szám (2013) pp. 21-26.

Rózsa Tibor: Információs műveletek a Magyar Honvédség missziós feladataiban, doktrinális és gyakorlati tapasztalatok, Sereg Szemle IX. évfolyam 2. szám (2011. április-június) pp. 73-79.

Rózsa Tibor: Katonai műveletek támogatása civil képességekkel válságkezelő műveletekben, Sereg Szemle X. évfolyam 2. szám, (2012. április-június) pp. 7-14

Rózsa Tibor: Hálózatközpontú és hatásalapú műveletek a Szövetségben, Sereg Szemle különszám, (2012. július) pp. 65-72.

Rózsa Tibor: Kulturális tudatosság a válságkezelő műveletekben, Sereg Szemle XI. évfolyam 2-3. szám (2013. április-szeptember) pp. 37-43.

Rózsa, Tibor: NATO Information Operations in Afghanistan, AARMS Volume 12. Issue 1. (2013.) pp. 166-164.

Rózsa Tibor: Információs társadalom – információs műveletek, Sereg Szemle XI. évfolyam 4. szám (2013. október-december) pp. 36-42.

Rózsa Tibor: Civil-katonai kapcsolatok az információs műveletek kontextusában, Sereg Szemle XII. évfolyam 2. szám (2014. április-június) pp. 110-120.

Rózsa Tibor: A befolyásolás művészete, Hadtudományi Szemle 7. évfolyam 3. szám (2014.) pp. 44-53.

Rózsa Tibor: Az orosz-ukrán válság információs dimenziója, Hadtudományi Szemle 7. évfolyam 4. szám (2014.) pp. 174-181.

Szakmai önéletrajz

SZEMÉLYES ADATOK

Név: Rózsa Tibor ezredes
Születési idő: 1967. október 22.
Cím: 1118 Budapest Rétköz utca 47/C ½.
Mobil: 30-4660953
E-mail: trozsa22@gmail.com
Családi állapot: nős, 2 gyermek

ISKOLAI VÉGZETTSÉG

- 1986-1989: Kossuth Lajos katonai Főiskola, okleveles felderítő tiszt
- 1998-2000: Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, biztonság- és védelempolitikai szakértő
- 2006-2008: Budapesti Corvinus Egyetem, érdekérvényesítő szakértő

TANFOLYAMOK

- 1992-1993: Gyalogostizti, Ranger tanfolyam, Fort Benning, Egyesült Államok
- 2009-2010: NATO Felsővezetői Tanfolyam, NATO Védelmi Akadémia, Róma

BEOSZTÁSTÖRTÉNET

- 1990-1993: MH 34. Bercsényi László Különleges Felderítő Zászlóalj, mélységi felderítő csoportparancsnok
- 1993-1994: MH 88. Légimozgékonyágú Zászlóalj, hadműveleti-kiképző tiszt
- 1994-1996: MH Békefenntartó Erők Kiképző Központ, kiképző főtiszt
- 1996-1998: Honvéd Vezérkar, vezérkari főnök titkár
- 2000-2002: Honvédelmi Minisztérium, Közigazgatási Államtitkári Titkárság, titkárságvezető-helyettes
- 2002-2003: MH rendelkezési állomány, vezényelve HM Védelmi Hivatal állományába
- 2003-2006: MH Civil-katonai Együtműködési és Lélektani Műveleti Központ, parancsnok
- 2007-2013: MH Összhaderőnemi Parancsnokság, civil-katonai kapcsolatok, főnök
- 2013- : MH Katonai Képviselő Hivatala, katonai képviselő NATO helyettes, NATO Központ, Brüsszel

MISSZIÓS SZOLGÁLAT

- 2007. augusztus – 2008. március: MH Tartományi Újjáépítési Csoport, parancsnok
- 2011. november – 2012. június: NATO Parancsnokság Szarajevó, törzsfőnök, Bosznia-Hercegovina

SZAKMAI TOVÁBBKÉPZÉSEK, VIZSGÁK

- 2001: Közigazgatási Szaktanfolyam, közigazgatási szakvizsga
- 2003: Európai Biztonság- és Védelempolitikai Tanfolyam, Oberammergau
- 2004: NATO Civil-katonai Együtműködési Tanfolyam, Oberammergau
- 2005: NATO Lélektani Műveletek Tanfolyam, Oberammergau
- 2006: NATO Információs Műveletek Tanfolyam, Oberammergau
- 2007: PRT Tanfolyam, Oberammergau
- 2010: NATO Felsőszintű Információs Műveletek Tanfolyam, Oberammergau

ELISMERÉSEK

- 1996: Tiszti Szolgálati jel 10 év szolgálat után
- 2001: II. osztályú Szolgálati jel
- 2006: Tiszti Szolgálat jel 20 év szolgálat után
- 2008: Békefenntartásért Szolgálati jel
- 2008: NATO Szolgálatért
- 2008: Szolgálati Érdemjel arany fokozata
- 2010: Árvízvédelemért Szolgálati jel
- 2010: Katasztrófa-elhárításért Szolgálati jel
- 2012: Babérkoszorúval Ékesített Szolgálati Érdemjel

RENDFOKOZATBA LÉPÉS IDEJE

- Ezredes: 2007. január 01.

Budapest, 2016. augusztus 10.